ZƏRİFƏ SALAHOVA,
Azərbaycan Kitab cəmiyyətinin sədri

HEYDƏR ƏLİYEVİN MƏDƏNİYYƏT SİYASƏTİ

Azərbaycanda bu gün vətəndaş cəmiyyəti və hüquqi dövlət quruculuğu geniş miqyas almaqdadır. Demokratik inkişafın əsas şərtlərindən biri də mədəni tərəqqinin təmin edilməsidir.

Mədəniyyət özlüyündə cəmiyyət həyatının bütün sahələrini əhatə edir. Azərbaycanda müasir tələblərə cavab verən yeni mədəniyyət siyasətinin formalaşması Möhtərəm Prezidentimiz Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Hər bir dövlətin qarşısında duran vəzifə mədəni inkişafın təminatına nail olmaqdır.

Azərbaycanın çoxəsrlik tarixində ilk dəfə olaraq, 1998-ci ildə ölkə başçısı Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə «Mədəniyyət haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul olunmuşdur. Heydər Əliyev Azərbaycana rəhbərliyinin bütün dövrlərində ölkədə sosial-mədəni inkişafın təmin edilməsinə, onun demokratikləşdirilməsi üçün daim qayğı göstərmiş, bir sıra qanun və qərarlar qəbul etmişdir. Tarixi və mədəniyyət abidələrinin qorunması, muzeylər, kitabxanalar, informasiyalaşdırma və informasiyaların mühafizəsi, kütləvi informasiya vasitələri barədə qanun, turizm, kinematoqrafiya, arxitektura fəalyyəti haqqında qanunlar, qərarlar, sərəncamlar və digər hüquqi sənədlər və aktlar məhz Heydər Əlyievin qayğısı nəticəsində qəbul olunmuş və mədəniyyətin bütün sahələri onun daim diqqəti altında olmuşdur.

Heydər Əliyev «Azərbaycan XXI əsrin və III minilliyin ayrıcında» adlı müraciətində mədəniyyətimizin tarixinə nəzər salaraq, belə demişdir: «İkinci minilliyin tarixi əyani surətdə göstərir ki, Azərbaycan xalqı dünya mədəniyyətində öz dəsti-xətti ilə seçilən xalqlardandır. Keçən iki min il ərzində bəşər sivilizasiyasının ayrılmaz hissəsi kimi azərbaycanlılar dünya mədəniyyəti xəzinəsinə sanballı töhfələr vermişlər».

Xalqımızın mədəniyyətinin tarixi qədim və zəngin ənənələrə malik olsa da, dövlət qayğısı ilə məhz Heydər Əliyevin ölkəyə rəhbərliyi dövründə əhatə olunmuşdur.

Azərbaycan xalqının mədəni inkişafında XX əsr xüsusi mərhələ təşkil edir. Ötən əsrin əvvəllərində Azərbaycanda Demokratik Cümhuriyyət qurmaq kimi tarixi bir imkan yaranmış, lakin bu dövlətin ömrü çox qısa sürmüşdür. Cəmi bir neçə aydan sonra Azərbaycan bir dövlət kimi öz müstəqilliyini itirib, Sovet dövlətinin tərkibində yaşamaq məcburiyyətində qalmışdır. Lakin eyni zamanda Avropa və dünya mədəniyyətinə qovuşmaq üçün imperiya daxilindəki imkandan sə-

mərəli istifadə etmişdir. Bu barədə Heydər Əliyev demişdir: «Biz elmimizin, mədəniyyətimizin, incəsənətimizin, ədəbiyyatımızın XX əsrdəki nailiyyətləri ilə fəxr edə bilərik. Şükürlər olsun ki, indi başqa ölkələri gedib görə, əsrimizdə (XX əsr nəzərdə tutulur-müəllif) Azərbaycan xalqının elm və mədəniyyətinin necə inkişaf etdiyini, bizə yaxın olan ölkələrdə, xalqlarda bu sahədə vəziyyətin necə olduğunu müqayisə edə bilərik».

Azərbaycan Respublikasına rəhbərliyinin bütün dövrlərində Heydər Əliyevin diqqət mərkəzində duran əsas məsələ xalqımızın çoxəsrlik mədəniyyətinin daha da zənginləşdirilməsi, bu sahənin inkişaf etdirilərək dünya səviyyəsində tanınması, yüksək mədəni nailiyyətlərdən bəhrələnən istedadlı nəslin yetişdirilməsi olmuşdur.

Ölkəmizdə 1988-1993-cü illərdə cərəyan edən hadisələr xalqımızın təkcə sosial-iqtisadi həyatına deyil, mədəniyyətinə də öz təsirini göstərmiş, cəmiyyətə ruh düşkünlüyü hakim kəsilmişdir. Azərbaycan öz müstəqilliyini yenidən əldə etdikdən sonra mədəni irsə münasibətdə həmin dövrün siyasi dairələri tərəfindən yol verilən nöqsanlar mədəniyyətimizə ağır zərbələr vurmuş, bir çox görkəmli sənətkarlar öz vətənlərində yaşaya bilmədiklərindən xarici ölkələrə üz tutmuşlar.

Xalqımızın görkəmli şəxsiyyəti Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışı həm də mədəniyyətimizin qurtuluşuna çevrilmişdir.

Uzun illərdən bəri qoruyub saxladığımız doğma dilimiz – Azərbaycan dili anlayışını belə sıradan çıxartmağa yönəldilən cəhdlərin qarşısı alınmışdır. 1995-ci ildə prezident Heydər Əliyevin təşəbbüsü və böyük əməyinin nəticəsində ümumxalq səsverməsi ilə qəbul edilən Konstitusiyamızda Azərbaycan dili müstəqil Azərbaycanın rəsmi dövlət dili kimi təsbit olunmuşdur. Tarixi və mədəni abidələrimizin qorunması, hər bir vətəndaşın təhsil almaq, söz azadlığı, siyasi fəaliyyətlə sərbəst məşğul olmaq haqqının tanınması müstəqil Konstitusiyamızda öz əksini tapmışdır.

Heydər Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi son 10 ildə həyata keçirdiyi mədəniyyətə dair siyasət doktrinası hər bir yaradıcı şəxsin öz imkanlarını aşkara çıxarması üçün stimula çevrilmiş, bu sahədə böyük nailiyyətlərin qazanılmasını təmin etmişdir. Unudulmaqda olan bir sıra ənənələr bərpa edilmiş, mədəniyyət sahəsində çalışanlara münasibətdə müsbət dəyişikliklər baş vermiş, sənətkarlara dövlət qayğısı bərqərar olmuşdur.

Şərqdə ilk opera, balet, simfonik orkestrin yarandığı Azərbaycanda Heydər Əliyev 1993-cü ildə prezident kimi fəaliyyətə başlayarkən, artıq balet truppası dağıdılmış, opera səhnəsindəki görkəmli sənətkarlar digər ölkələrə baş götürüb getmiş, simfonik orkestr dərbədər olmuş vəziyyətdə idi. Görkəmli rəssamlar, heykəltaraşlar sərgilərini nümayiş etmək imkanından məhrum edilmiş, kitabxanalar dağılmaq təhlükəsi ilə üzləşmişdir. Yazıçılar, şairlər kitab çap etdirmək imkanını itirmiş, ədəbi-bədii jurnal və qəzetlərin çapı dayandırılmışdır.

Heydər Əliyev son 10 ildə təkcə mədəniyyətimizin qorunmasına və inkişafına göstərdiyi xidmətə görə qədirbilən xalqımızın qəlbində özünə əbədi heykəl ucaltmışdır. Azərabycan Respubilkasının Prezidenti Heydər Əliyev xalqımızın mədəniyyətinə daim yüksək qiymət vermişdir.

Türkiyənin Bilkənd Universiteti şəhərciyində keçirilən Məhəmməd Füzulinin 500 illiyinə həsr olunmuş yubiley təbdirində çıxış edərkən Heydər Əliyev demişdir: «Xalqımız çoxəsrlik tarixi ərzində böyük sınaqlardan keçmiş, böyük çətinliklərlə üzləşmiş, milliliyni, mənəviyyatını, dilini, dinini yaşatmış, saxlamış, bukünkü xoşbəxt günlərə gətirib çıxartmışdır».

Azərbaycan xalqının əsrlər boyu yetişdirdiyi böyük sənətkarların yubileylərinin keçirilməsinə böyük qayğı ilə yanaşan Prezident Heydər Əliyev bu imkandan ölkəmizin tanınması üçün də məharətlə istifadə etməyi məqsədəuyğun saymış, məhz buna görə də Füzuli, Nizami kimi klassiklərin şərəfinə keçirilən yubiley tədbirlərində Azərbaycanın dünya mədəniyyətinə verdiyi töhfələri xüsusi qeyd etməyi vacib saymışdır. Kitabi-Dədə Qorqudun 1300 illik yubileyinin beynəlxalq miqyasda qeyd edilməsi və Azərbaycanda keçirilən zirvə tədbirləri bu qədim eposun yaradıldığı məkanın məhz Azərbaycan olduğunu bütün dünyaya nümayiş etdirmişdir.

Azərbaycan mütəfəkkiri və dramaturqu Hüseyn Cavidin Naxçıvanda məqbərəsinin ucaldılması Heydər Əliyevin xalqımızın dahi şəxsiyyətinin xatirəsini əbədiləşdirmək üçün hələ sovet imperiyası dövründə böyük cəsarətlə başladığı işin məntiqi davamı olmuşdur.

Hüseyn Cavadin nəşinin uzaq Sibirdən doğma Vətəni Azərbaycana gətirilməsinə nail olan Heydər Əliyev ölkəmiz müstəqillik qazandıqdan sonra onun möhtəşəm abidəsinin Naxçıvan şəhərində ucaldılması qayğısına qalmışdır.

S.Vurğun, S.Rüstəm, Ü.Hacıbəyov, M.Maqomayev, Bülbül, Niyazi kimi unudulmaz sənətkarlarımızın yubileyləri keçirilmiş, onlardan bəzilərinin ev-muzeyləri açılmış və ya yenidən bərpa olunmuşdur. İllərdən bəri yararsız hala düşmüş Akademik Dram Teatrı, Müsiqili Komediya Teatrının binaları təmir edilib istifadəyə verilmişdir.

Şərqə, xüsusilə Azərbaycana çox bağlı olan, ömrünün müəyyən günlərini Bakıda keçirib, yaradıcılıqla məşğul olmuş, paytaxtımıza və onun sakinlərinə unudulmaz şerlər həsr etmiş böyük rus şairi Yeseninin 100 illik yubileyinin keçirilməsi, dahi Puşkinə Bakıda abidə qoyulması Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə olmuşdur. Dünya ədəbiyyatının korifeylərindən biri, Azərbaycan şairi Nizaminin şərəfinə Peterburq şəhərində abidə ucaldılması Heydər Əliyevin ölkəmizə nüfuz qazandırmağa yönəltdiyi siyasətin nəticəsində mümkün olmuşdur.

Ölkəmizin mədəni həyatına dərindən nüfuz edən Heydər Əliyev görkəmli sənət adamları ilə görüşlər keçrir, onların problemlərinin həllinə böyük qayğı göstərir, yaradıcılıqla məşğul olmaları üçün hər cür şərait yaradılması barədə lazımi tədbirlər görür. Görkəmli sənətkarlara verilən Prezident təqaüdləri, yaşlı nəslə olan qayğı ölkə başçısının böyük humanizminin və insanlara göstərdiyi diqqətin təzahürüdür.

Heydər Əliyevin sənət adamlarına xüsusi qayğı ilə yanaşmasının bir səbəbi də, şübhəsiz ki, təbiətən özünün də yaradıcı bir şəxsiyyət olmasıdır. Mədəniyyətin bir sıra sahələrinə dərindən bələd olan Möhtərəm Prezidentimiz təsviri incəsənəti professional dərəcədə dərindən bilir. Gənclik illərində gözəl rəsmlər çəkən, arxitektura fakültəsində təhsil alan Heydər Əliyev bu sahədə fəaliyyət göstərən insanlarla təmasda olmaqdan xüsusi zövq aldığını dəfələrlə qeyd etmişdir.

Azərbaycandan kənarda yaşayan, lakin Azərbaycan mədəniyyətinə bağlı görkəmli sənətkar Rostropoviç Bakıya hər gəlişində şəxsən Heydər Əliyevin özü tərəfindən böyük hörmət və qayğı ilə əhatə olunur.

Heydər Əliyevin yürütdüyü siyasət nəticəsində bu gün Azərbaycanda mədəniyyət sahəsində böyük canlanma hiss olunur.

Ölkəmizin aparıcı teatrlarında yaradıcı mühit hökm sürür. Akademik Dram Teatrı, Opera və Balet Teatrı, Musiqili Komediya Teatrı, Rus Dram Teatrı kimi sənət ocaqlarının səhnələrində ən məşhur teart tamaşalarının oynanılması üçün imkan yaradılmışdır. Teatr işçilərinin, simfonik orkestr, rəqs ansamblı üzvlərinin maddi vəziyyətinin yaxşılaşdırılması üçün görülən tədbirlərin nəticəsində bu sahədə çalışanların xaricə axınının qarşısı alınmışdır.

90-cı illərin əvvəllərində çox bərbad vəziyyətə düşmüş, bir çox sahələr Heydər Əliyevin mədəniyyətə göstərdiyi diqqətin nəticəsində bərpa olunmuş və daha yüksək zirvələrə qalxmışdır.

Bir çox görkəmli sənətkarlar, o cümlədən SSRİ Xalq artistləri Lütfiyar İmanov, Fidan Qasımova kimi məşhur opera müğənniləri yenidən Vətənə dönmüşlər. SSRİ Xalq artisti Müslüm Maqomayevin Bakıda keçirilən yubileyi, Fidan və Xuraman Qasımova bacılarının səhnə fəaliyyətinin 25-illiyinə həsr olunmuş konsert, Rəşid Behbudovun xatirə gecəsi mədəniyyətimizin yüksək nailiyyətlərinin nümayişinə və təbliğinə çevrilmişdir.

Azərbaycanda kitab mədəniyyətinin formalaşmasında Heydər Əliyevin xüsusi xidmətlərini qeyd etməyi özümə borc bilirəm. Heydər Əliyevin qayğısı nəticəsində ölkəmizdə poliqrafiya işinin təşkilinə hələ 1970-ci illərdən başlayaraq, xüsusi diqqət göstərilmişdir. Bakı Nəşriyyat Evi ilə müqayisə edilə bilən poliqrafiya müəssisəsinə dünyanın ən inkişaf etmiş ölkələrində belə nadir hallarda təsadüf etmək olar. Bu nəhəng binanın tikilməsi və istifadəyə verilməsinin təşəbbüskarı Heydər Əliyev olmuşdur və burada nəfis tərtibatlı kitabların çap edilməsi üçün ən müasir texnologiyalar tətbiq edilir.

Dünyada ilk miniatür kitab muzeyinin yaradılması ideyasının gerçəkləşməsi məhz Möhtərəm Prezidentimiz Heydər Əliyevin qayğısı sayəsində mümkün olmuşdur. Bu gün hər bir Bakılı fəxr edə bilər ki, dünyada ilk və yeganə miniatür kitab muzeyi məhz bizim doğma şəhərimizdə yerləşir. Prezident Heydər Əliyevin muzeylərin qorunması və saxlanması ilə əlaqədar verdiyi fərmanlar bu mühüm tarixi və elmi əhəmiyyətli sahəyə münasibətin kökündən dəyişməsinə səbəb olmuşdur.

Bakının qədim hissəsi olan İçəri Şəhərin qorunması ilə əlaqədar Prezident Heydər Əliyevin bu günlərdə verdiyi fərman mədəniyyətimizə və tariximizə, xalqımızın qədim abidələrinə göstərilən qayğının daha bir təzahürdür.

Heydər Əliyev zəngin mədəni irsimizin qorunmasını bugünkü nəslin üzərinə düşən bir vəzifə hesab edir: «Keçdiyimiz yola nəzər salarkən aydın olur ki, biz nadir bir irsin varislərik. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı bu irsə layiq olmağa çalışaraq böyük bir tarixi keçmişi, zəngin mədəniyyəti, yüksək mənəviyyatı olan ölkəmizin həm dünəninə, həm bügününə, həm də gələcəyinə dərin bir məsuliyyət hissi ilə yanaşmalıdır».